

Українцю за кордоном. Нормативний помічник консульських послуг

Посібник «Українцю за кордоном. Нормативний помічник консульських послуг» розрахований на працівників дипломатичної служби та осіб, які цікавляться консульськими послугами. Він містить інформацію про консульські послуги, які надаються в дипломатичних представництвах та консульських установах України, та нотаріальні дії, які можуть вчинятися консульськими установами. Книжка також охоплює правове регулювання вчинення нотаріальних дій та порядок надання консульських послуг. Це корисний ресурс для тих, хто потребує консульських послуг за кордоном та бажає ознайомитися з нормативною базою та практичними аспектами консульської діяльності.

ЗМІСТ

Введення	3
Нотаріальні дії в консульських установах України	8
Повноваження консульських установ щодо вчинення нотаріальних дій	8
Правове регулювання вчинення нотаріальних дій в консульських установах України.	9
Віденська конвенція про консульські зносини 1963 року	12
Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України від 27.12.2004 № 142/5/310 «Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27.12.2004 за № 1649/10248.....	54
Наказ Міністерства юстиції України від 28.12.2006 № 111/5 «Про Запровадження Єдиного реєстру довіреностей та внесення змін і доповнень до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28.12.2006 за № 1378/13252	168
Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2025 № 972 «Про затвердження Положення про Єдиний реєстр довіреностей» (набере чинність на наступний день після опублікування Міністерством юстиції України в Офіційному віснику України повідомлення про початок функціонування програмного забезпечення, що забезпечує роботу Єдиної державної електронної системи е-нотаріату)	194
Наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 №1810/5 «Про затвердження Положення про Спадковий реєстр», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 11.07.2011 за № 831/19569.....	227
Наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 № 3253/5 «Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 23.12.2010 за № 1318/18613.....	265
Консульська легалізація офіційних документів	438
Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів 1961 року	444

Закон України від 23.06.2005 №2709-IV «Про міжнародне приватне право»	451
Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 №61 «Про надання повноважень на проставлення апостиля, передбаченого Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів»	484
Наказ Міністерства закордонних справ України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17.03.2023 №125/209/293/139/999/5 «Про затвердження Правил проставлення апостиля на офіційних документах, призначених для використання на території інших держав», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21.03.2023 за № 478/39534.....	487
Наказ Міністерства закордонних справ України від 04.06.2002 №113 «Про затвердження Інструкції про порядок консульської легалізації офіційних документів в Україні і за кордоном», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 26.06.2002 за № 535/6823	504
Наказ Міністерства закордонних справ України від 22.12.2003 № 253 «Про розмір та порядок оплати послуг з проставлення апостиля», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 24.12.2003 за № 1211/8532	516
Консульський збір	518
Порядок справляння консульського збору	518
Правове регулювання справляння консульського збору	519
Указ Президента України від 02.04.1994 №127/94 «Про Консульський статут України	522
Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 №381 «Про затвердження Порядку зарахування до державного бюджету коштів, отриманих за вчинення консульських дій за межами України»	546
Наказ Міністерства закордонних справ України від 23.04.2018 №182 «Про затвердження Положення про консульський збір України та Інструкції про порядок справляння сум консульського збору за вчинення консульських дій, обліку сум консульських надходжень та проведення звірок фактичних консульських надходжень в закордонних дипломатичних установах України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18.05.2018 за № 610/32062550.....	550
Консульські послуги для осіб призовного віку	589

ВВЕДЕННЯ

Дипломатичні зв'язки і відносини в сучасному світі є стрижнем усієї системи міждержавних відносин.

З самого початку виникнення інституту консульства його нормативна база встановлювалась двосторонніми домовленостями між зацікавленими державами.

В 1961 році Генеральна асамблея Організація Об'єднаних Націй прийняла рішення про проведення в 1963 році у Відні наради з кодифікації, яка повинна була продовжити справу Конференції 1961 року з дипломатичних відносин.

24 квітня 1963 року була прийнята Віденська конвенція про консульські зносини, яка набрала чинності 19 березня 1967 року (далі – Конвенція).

Консульство¹ (від лат. *consulere* – радитися, вживати заходів, піклуватися, допомагати) – це установа, яка входить до системи органів зовнішніх зносин держави і представляє її на визначеній угодою території держави перебування, здійснюючи на ній захист прав та інтересів своєї держави, її громадян і юридичних осіб.

Консульські установи також як і дипломатичні представництва, є державними органами, що підпорядковуються своїй національній державі, але розташовані на території іноземної держави.

Відповідно до положень статті 5 зазначеної Конвенції до консульських функцій належать, зокрема:

- захист у державі перебування інтересів акредитуючої держави та її громадян (фізичних і юридичних осіб) у межах, що допускаються міжнародним правом;
- видача паспортів і проїзних документів громадянам акредитуючої держави та віз або відповідних документів особам, які бажають поїхати в акредитуючу державу;
- надання допомоги і сприяння фізичним і юридичним особам акредитуючої держави;

¹ Відповідно до пункту 6 частини четвертої статті 5 Закону України «Про дипломатичну службу» консульська установа України – Генеральне консульство України, Консульство України, Віце-консульство України та Консульське агентство України.

- виконання обов'язків нотаріуса, реєстратора актів цивільного стану та інших подібних обов'язків тощо.

Після прийняття історичного Акта про незалежність України 24 серпня 1991 року перед Міністерством закордонних справ України постали цілком нові завдання, пов'язані з визнанням України міжнародним співтовариством, встановленням дипломатичних відносин, створення ефективної мережі власних дипломатичних і консульських представництв, розбудовою повноцінних двосторонніх відносин з іншими державами, набуттям членства і утвердженням в провідних міжнародних організаціях.

Зміна геополітичної карти світу, розстановки сил на міжнародній арені, зовнішньополітичного курсу України не могли не відбитися на роботі консульської служби нашої держави. Фактично з дня проголошення незалежності України розпочався новий етап у діяльності цієї важливої ланки в системі Міністерства закордонних справ України. Він позначився створенням широкої мережі консульських установ України за кордоном.

Так, лише протягом 1991-1992 років були встановлені консульські відносини з Республікою Польща, Австрією, Турецькою республікою, Болгарією, Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, Швейцарською конфедерацією, Фінляндською Республікою, Південно-Африканською Республікою, Монголією та іншими державами.

З метою правового врегулювання діяльності консульської служби протягом 1992-1999 років були прийняті, зокрема, такі нормативно-правові акти:

- розпорядження Президента України від 22 жовтня 1992 року № 166 «Про Положення про дипломатичне представництво України за кордоном»²;
- Указ Президента України № 267 від 16 липня 1993 року «Про Положення про дипломатичну службу в Україні»³;

² Втратило чинність у зв'язку із Указом Президента України від 15 березня 2021 року № 99 «Про Положення про закордонні дипломатичні установи України».

³ Втратив чинність. Відповідні питання врегульовуються чинним Законом України «Про дипломатичну службу».

- Закон України від 21 січня 1994 року № 3857-ХІІ «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»;
- Закон України від 04 лютого 1994 року № 3929-ХІІ «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»⁴;
- Указ Президента України № 127 від 02 квітня 1994 року «Про консульський статут України»;
- Указ Президента України № 357 від 3 квітня 1999 року «Про Положення про Міністерство закордонних справ України»⁵.

Консул відповідно до чинного законодавства України виконує широке коло функцій, зокрема

- вчиняє нотаріальні дії, передбачені законодавством України;
- легалізує документи і акти, складені за участю властей консульського округу, або такі, що виходять від цих властей.

Крім штатних консулів, існує також інститут почесних консулів.

Ключовим документом, який визначає статус, коло функцій та повноважень почесних консулів є вищезазначена Конвенція.

Так, почесний консул виконує функції, перелік яких наведено у патенті, до яких відноситься, зокрема:

- захист у країні перебування інтересів держави, яку представляє, та її осіб;
- сприяння розвитку зв'язків (торговельних, економічних, культурних, наукових), а також дружніх відносин між країнами тощо.

У складі Міністерства закордонних справ України діє структурний підрозділ – Департамент консульської служби, на який покладено зокрема завдання забезпечувати надання консульських послуг, захист прав і законних інтересів України, її громадян та юридичних осіб за кордоном.

В умовах зростаючого попиту на отримання громадянами України за кордоном консульських послуг та з метою автоматизації консульських операцій у закордонних дипломатичних установах України створено правові підстави системи онлайн запису на консульський прийом (Е-Черги).

⁴ Втратив чинність. Відповідні питання врегульовуються чинним Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року № 3773-VI.

⁵ Втратив чинність. Відповідні питання врегульовуються чинною постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 року № 281 «Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України».

[Перейти на сайт →](#)